III. ÉVFOLYAM Székelyudvarhely, 1903. november 15. 46. SZÁM.

SZERKESZTŐSÉG
hova
a lapba szánt kéziratok
küldendők
Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás
Előfizetési pénzek,
reklamacziók
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába intézendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utcza 3.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Nők, az egyházi életben.

I.

A »Vasárnap« egyik buzgó olvasójától, egy nőtől levelet kaptunk. Az egyházi életben egész terjedelmében közöljük az érdekes, kis levelet, bár nem vagyunk annak tartalmával egy nézeten. Közöljük, mert nemcsak fontosnak, de egyházi életünkre nézve igen nagy jelentőségünek is tartjuk azt a kérdést, amit több nőbarát ismét felvet: hogy lehetnek-e a nők kántorok? Ez a kis levél alkalmat szolgáltatott, hogy mi is elmondjuk róla szerény nézetünket, mert mikor az udvarhelyi egyházmegye gyüléséről tudósitást adtunk: egyszerüen csak jeleztük, hogy az egyházmegye a nők kántorsága mellett foglalt állást. Sőt tovább megyünk, és röviden kitérünk arra is, hogy általában az egyházi életben, minő feladat vár a nőkre.

Hogy a nők lehetnek-e kántorok, ezt a kérdést először, ugy tudjuk, a kolozsvári egyház egyik buzgó tagja vetette fel. Beadványt is intézett az Igazgató Tanácshoz e tárgyban, s ez ismét kérdést tett az egyházmegyékhez, hogy mit szólnak: a nők kántorságához? Az egyházmegyék véleményéről csak a hiányos hirlapi közleményekből van tudomásunk. Ebből azt láttuk, hogy az egyházmegyék, s köztük az udvarhelyi egyházmegye is, Baczó Lajos bethfalvi pap, javaslata alapján, helyeselte a nők kántorságát.

Mi is, a magunk részéről, csak helyeselni tudjuk, hogy a nők, ott ahol a viszonyok ezt ugy kivánják: kántorságot is végezzenek. De, ez nem azt teszi, hogy a férfi kántorokal rögtön elcsapjuk és női kántorokat ültessünk helyökbe. Tudjuk azt, hogy igen sok egyházunk, leányegyházunk kántori állomása évek hosszu során át, üresen állott, nem akadt pályázó. E miatt, mennyi hátramaradás az egyházi élet és a tanügy terén! Nem jó lett volna-e, s nem jó volna-e, ha az ilyen helyeken egy ügyes, jól képzett nő vette volna a kezébe a tanitást is, meg a kántorságot is? Igen, mert mi a női kántorságot *képesitéshez kötjük*, és nem adjuk mindenkinek a kezébe. És feladatát *csakis az orgonázásra, énekvezetésre és egyházi énektanitásra szoritjuk* és egyelőre nem jogositsuk fel arra, hogy pap hiányában prédikáljon is.

S vajjon, erre ne volnának képesek a nők? Minden hosszasabb indokolás nélkül, tagadjuk. Tudunk is rá esetet, hogy derékül töltötte be a helyét egy nő, mint kántor. Nézzük meg azt is, hogy a mai világban mennyi utja, módja nyilott fel a női pályának, mire régen nem is gondoltunk? S vajjon, a sok között nem a legtisztességesebb lenne-e a női kantorság? Hány szegény leány nyerhetne igy kenyeret egy-egy kis községben! Nem is kerülne olyan nagy költségbe, hogy a pusztán kántori képesitést megszerezze. Attól ne ijedjen meg senki, hogy pl. temetések alkalmával ez uton énekelni kell. Hisz az ügyes kántor ma is felmenti ez alól magát, mert ott van az általa szervezett, kitünő egyházi dalkör és énekel az. Ő legfennebb csak a hangot adja meg. Ez a valódi czél s nem az, hogy egy-egy rezes hangu solót végig hallgassunk, mert a protestáns istentiszteleten az egész gyülekezetnek részt kell venni.

Sok okot lehetne még felhozni a nők kántorsága mellett. De, legyen elég csak arra hivatkozni, hogy a *keresztyén vallás szellemével, Jézus tanitásaival nem ellenkezik a nők egyházi szolgálata.* Pál apostol is a nőkre nézve csak azt köti ki, hogy mikor *imádkozuak, vagy irást magyaráznak,*

(lám, az apostol még többet megenged mint mi, lásd. I. kor. XI. 5.) ne legyenek fedetlen fővel. Nekünk sem szabad tehát a kérdés elől mereven elzárkóznunk. Más egyházi szolgálatairól a nőknek egy következő czikkben szólunk.

Vajda Ferencz.

II. Rákóczi Ferencz fejedelem és kora.

A kurucz világ Magyarországon költészetében.

— NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár. —

(Folytatás.)

A nagy többség elveszti reményét, szorgalmazza a békét. Rákóczi Lengyelországba távoztával hiába helyezi kilátásba 1711. febr. 21-én, hogy »aratáskor többed magammal fogok visszatérni, mint amennyivel most kimegyek«: a sors feltartóztathatatlanul sietteti a dolgokat s Károlyi a kurucz fővezér 1711. május 1-én Szatmár mellett a nagymajtényi mezőn 12 ezer emberével leteszi a fegyvert, megköti a békét.

Az általános amnestiába R. is bele volt foglalva, ha a hüségesküt három hét alatt leteszi. De ő nem tette le. A békekötést árulásnak minősitette s ment a maga utján tovább, ha lehet uj külföldi támogatással ujra kezdeni a küzdelmet, s ha nem . . . előbb önkénytes számüzetésbe, később az 1715-iki 40. t.-cz.-el »mint törvényes királyának és a hazának nyilvános ellensége, hazaáruló és az igazi szabadság felforgatója« nemzete részéről is számüzve. Javaira a fiskus tett kezet, ő maga pedig azon szerény évdijból élt tovább, mit a franczia király rendelt számára.

A nemzeti szabadságharcz véget ért. Sokan visszatértek családjaikhoz, sokan »bujdosók« lettek ujra; bujdosók, de most már hazátlanok is. Mig a nyár tartott fedelet adott a lomb, tanyát az erdő. De amikor beköszönt a tél, érzi a kurucz, hogy most már vége, menni kell. Csapatokba verődve lépik át a határt. Kis falu tornya harangja bucsuzóra szól, a kurucz leborul, csókot nyom a haza földére, az utolsót, hosszut, édeset, kenyér helyett tarsolyába tesz belőle egy marékkal s aztán ujra, utoljára szól a tárogató; nem kesereg, de zokog-zokog s a dalos kurucz, a nemzet vándor madara zengi dalát:

»Őszi harmat után
Nagy hegyeknek ormán,
Fujdogál a hideg szél
Zöld erdő harmatját,
Piros csizmám nyomát:
Hóval lepi be a tél.
Régi időm elmult
Most másképen fordult,
Szomoru az én sorsom
Messzire bujdosom
Hazámat itt hagyom;
Isten vezérli dolgom.

— — — — — — — —

Ha minden elmarad
Isten el nem marad
Reá biztam magamat
Reá biztam magamat.«

Nem mentek magukra, nem mentek egyedül. Istenre bizta magát s ügyét a fejedelem is.

TÁRCZA.

A református hitvallás védelme a baptismus ellen. Folyt. 3

4-er. De menjünk tovább egy lépéssel. Miképp a keresztséget kiforgattátok eredeti egyszerüségéből és a bemerités által elvettétek annak isteni méltóságát — mert nincsen-e a ti bemeritésetek a legtöbbször kitéve az emberek gunykaczajának: azonképpen, édes öcsém, az *urvacsorával is visszaéltek*. Mert abból a téves és általam már a maga értékére leszállitott felfogásból kiindulva, hogy ti mind »megtértek és szentek« vagytok: az urvacsorát minden előkészület »megpróbálás nélkül,« mint Pál apostol mondja, bármikor és igy majdnem minden összejövetel alkalmával felveszitek. És közvetlen az urvacsora vétele előtt, mikor mi a templomban magunkba szállunk, kérjük Istentől, Jézus érdeméért, a mi büneinknek bocsánatát: emlékezz csak, hogy ti milyen pokoli lármát csaptok, egymást lökdösitek, taszigáljátok, sőt még meg is veritek. Miért? Azt akarjátok megmutatni, hogy aztán egy pillanat alatt meg is tudtok bocsátani embertársaitoknak. Itt ismét a biblia betüje jut eszetekbe, mikor azt mondja Jézus: »Ha a te ajándékodat az oltárra akarod vinni és eszedbe jut, hogy haragba vagy a te embertársaddal: menj és békülj ki előbb vele.« (Máth. V. 23.) No én köszönöm az ilyen békességet, de nem kérek belőle. Az ilyen urvacsoravétel nemhogy közelebb vinne a Krisztushoz, hanem még eltávolit tőle. Ti ilyen módon nem becsülitek meg az Ur testét és vérét, s bizony mondom, kárhozatot esztek és isztok (I. Kor. XI. 29)

— Pedig hát mire való az urvacsora? miért élünk azzal? Azért, hogy *részesüljünk büneink bocsánatában és az örök élet reménységében*. Ide pedig mindenek előtt tiszta sziv, alázatos lélek szükséges. A sziv, a lélek pedig a bünbánat könnycseppjeiben tisztul meg, s a Jézus vére által mosatik fehérre. De csak ugy, ha Ő benne hiszünk, ha a szent jegyeket hit, szeretet és a Jézus életének hüséges követése által kapcsoljuk magunkhoz. Éppen azért, mi Jézusnak e második, szent szákramentumát csak egyes, ünnepélyes alkalomkor szoktuk kiszolgáltatni. Mert a mindennapi vele élés megszokottá, közönségessé teszi, eredeti formájából, czéljából kivetkőzteti. De, aztán tudod — mert régen még te is éltél vele — hogy ez nálunk milyen szépen és ünnepélyesen osztatik ki. Elől állanak az öregek, akik becsületben, tiszteletben őszültek meg. Aztán jönnek a fiatalabb házas férfiak, s végül pedig a legények.

A békekötésben kikötött általános amnesztiába bele volt ugyan foglalva R. is, ha 3 hét alatt a hüségesküt leteszi. De ő nem tette, nem tehette le. Ha valaki, ő értette azt a figyelmeztetést, melyet a honfi keserüség, mint századok tapasztalatát ily formán vésett a szivekbe:

»Ne higyj magyar a németnek
Akármint is hitegetne
Mert ha ád is nagy levelet:
Mint a kerek köpenyeged
S pecsétet üt olyat rája,
Mint a holdnak karimája:
Nincsen abban semmi virtus
Verje meg a Jézus Krisztus!!« . .

Csak amit magunk szerzünk és magunknak: az a miénk. S ő járt: járt országról-országra, kémlelve az európai helyzetet, hogy annak kapcsán, miként lehetne a magyarnak visszaszerezni elvesztett szabadságát.

Ám minden kilátás csalóka remény volt. Csekély számu bujdosó társa is egyideig még reménykedett, lelkében várta, hogy

»Mikor virrad megént, hejh! olyan szép idő
Hires Bottyán hirét
Az Bezerédiét
Egekig emelő, egekig emelő?! . .
Balogh Ádám nevét
Vitéz kuruczokét
Feltündököltető, feltündököltető?!« . .

Nem virradt. Rodostóban leáldozott mindnyájunknak napja. Maga Rákóczi előbb lengyel, majd franczia földre menekült. Javaitól megfosztva előbb a franczia király által számára rendelt évdijból tartotta fenn magát. Később Törökországba menekült bujdosó társaival s midőn az osztrák hatalom kiadatásukat kérte a »pogány« török védelmezte meg őket a »keresztény katholikus« osztrák-német ellen.

1735-ben vált el társaitól s e földről. Hüséges apródja zágoni Mikes Kelemen fogta le szemeit, kinek most Zágonban emléket állitani készülnek Ő sirja is a költő (Lévay) szájával:

Egyedül hallgatom tenger mormolását
Tenger habja felett futó szél zugását
Egyedül-egyedül
A bujdosók közül.
Hacsak itt nem lebeg a sirjában nyugvó
Rákóczinak lelke, az az eget csapkodó
Tenger haragjában

Csakugyan ott lebegett lelke, mig teste édes anyja porai mellett pihen.

De lelke is hazáján a magyar szabadság védelmére, valahányszor a »német« ismét megtámadja azt.

Az ő lelke lángolt Kossuth Lajosba s az ő kuruczai elevenedtek meg az 1848-iki hősi honvédeinkben. A majtényi sík szomorujátéka játszodott le Világosnál is. Hontalanná lett Kossuth is annyi társával, mint egykor Rákóczi Ferencz.

Most is itthon jár a Rákóczi lelke. A magyar szabadságot ujra meg fogja védeni.

Feltámadnak a kuruczok s megvédik a magyar hazát!

Legyünk a Rákóczi katonái, — kurucz legyen minden magyar, s a labancznak még emlékezete is vesszen ki hazánkból! Ugy legyen!!

(Vége).

Ugyanilyen sorrendben állanak ki az asszonyok és leányok is. Nincs itt lárma, taszigálás. Még a vagyon sem választ el, mert isten előtt mind egyformák vagyunk, mind az ő gyermekeinek érezzük magunkat. Mekkora boldogság igy Krisztussal vacsorálni! Mig nálatok könnyen megeshetik, hogy gyakorisága által a testnek eledelévé változik. Holott ez a léleknek eledele. *A test nem használ semmit, a lélek az, mely megelevenit.* Jobb volna, ha ti is nem külsőleg, képmutatás által, hanem lelkileg ujulnátok meg. A régiek vagytok, János, a régiek: értelem és okosság nélkül valók, kik a keresztyén vallást nem tudjátok összeegyeztetni az élettel. Mert

5-ör Nagy baj nálatok az is, hogy a ti *hitvallástok ellenkezik a haza törvényeivel, a fenálló állami és társadalmi szokásokkal, rendtartással.* Ugyanis, Jézus hegyi beszédére hivatkozással, (Máth. V. 34.) azt tanitjátok, hogy nem szabad esküdni, és mert azt képzelitek, hogy az istentörvénye szivetekben van: vonakodtok fegyvert fogni. Mindkét állitás merőben ellenkezik Jézus tudományával, a ker. vallással. Jézus ugyanis, csak a mindennapi életben hallható esküdözést kárhoztatja, de nem azt, hogy a megyebiró felesküdjék hivatala hüséges folytatására, sem azt, hogy a házas társak hüségesküt tegyenek, vagy hogy a király megesküdjék az alkotmányra, a törvények védelmére és a katona hazájának oltalmára. A fegyvertől való vonakodás pedig nemcsak keresztyéntelen, de hazafiatlan is. Hisz Jézus maga is szerette hazáját, gyönyörködött az olajfák hegyében, a Kidron hullámaiban és midőn maga előtt látta Jeruzsálem romlását: éppen könnyeket hullatott. Péternek is csak azért mondja: tedd a te szablyádat hüvelyébe, mert aki fegyvert fog, fegyver által vesz el, (Máth. XXVI. 52.) mert az a fegyver nem a haza védelmére, hanem két veszekedő fél ellenséges viaskodására vonatott ki. Ne, öcsém, tőletek ugyan jöhetne a török, a tatár, a muszka és elvehetné véren szerzett drága hazánkat, mert ti azt nem védenétek meg. Hejh, ha igy gondolkoztak volna a mi apáink 1848-ban, akkor nem fogtak volna fegyvert a haza és a szabadság védelmére. De, ma nem is volna Magyarország és te se halászhatnál szabadon a zavarosban. A te vallásodért és a te hazafiságodért nem adnék egy pipa dohányt! Nektek jobb volna, hogy kiköltözzetek e hazából és valahol a világon alkossatok egy külön baptista országot. Majd ott, ha rátok törne az ellenség, tudom Isten, hogy ti is fegyverhez nyúlnátok. De, most könnyebb ugy gondolkozni: minek katonáskodjam, mikor ezt más megteszi helyettem. Ajánlom azért figyelmökbe Pál apostol ezen intését: »Minden lélek a felső hatalmassá-

Temetőben.

Temetőben mélázva bolyongok,
Mig körülem a fák és a bokrok
Lombjaik hullattják.
A virág is beteg, haldokol már,
Sirdogáló szellő, halvány sugár,
Hasztalan marasztják . . .!

Temető s az ősz egymással rokon,
Mindkettőnek sok halottja vagyon
S mint egy álmot látnak:
Mely a hallottakra borul gyöngéden —
Mondhatatlan édes gyönyörében
A feltámadásnak.

S miért ne teljesülne az álom,
Mért csalna egyedül a világon
Csak a sirok álma?
Hisz a temető az Isten kertje,
Életadó, temető ereje
Oda hogy ne szállna!

Nyugodjatok csöndesen ti holtak!
Bűbája alatt szép álmatoknak,
Mert valóvá leszen:
Ősz hallottit mi életre hivja,
Szép álmatok is megvalósitója —
A hatalmas Isten.

Temetőt ne nézzük hát irtózva,
Onnan kelhetünk dicsőbb tájakra,
S látunk uj, szebb eget . . .
Ha örökre a földön maradnánk
Küzdeni, szenvedni, akkor volnánk
Mi szerencsétlenek!

Most midőn leéltünk már sok évet,
S őszi tájként puszta lett az élet
És csak fájdalma van:
Oh milyen jó, hogy a sir nincs távol,
S álmodozva egy dicsőbb világról . . .
Megnyughatunk ottan! *Dénes József.*

Isten igéje.

— Az igaz vagyon. —

Péld. X. 2. *Nem használnak a hamisággal gyüjtött kincsek; de az igazság megszabadit a halálból.*

Sok szó esik mostanában a gazdagodásról. Beszélnek egyről is, másról is, ki könnyü szerrel egy csapásra gazdaggá lett. Ezeket sokan irigylik, mert mindenki szeretne egy nap alatt gazdagember lenni. S amig az a sok szó megesik, amig az a sok-sok vágyakozás elszáll az emberek ajkairól, elfelejtik az Irást: »Nem használnak a hamisággal gyüjtött kincsek; de az igazság megszabadit a halálból.«

A vagyont takarékossággal meggyüjteni igaz uton kötelessége minden embernek. Tartozik vele magának is, de családjának még inkább, hogy legyen miből fentartania szeretteinek életét, hogy gondoskodhasson amint telik — gyermekei jövendőjéről. Hiszen a kegyes Ezékiás király is gondoskodott övéiről, maradékairól, mert mikor Belodákh Baladán követei meglátogatták betegsége alkalmával, hogy megláttassa az ő gondoskodását maradékai iránt, felnyittatta és megmutatá az ő házát egészen nekik, melyben az ő válogatott jószágai valának, az ezüstöt, aranyat, a füszerszámokat, drága kenetet és az ő edényeinek há-

goknak engedelmes legyen, mert nincsen hatalmasság, hanem Istentől és a mely hatalmasságok vannak: Istentől rendeltettek. Azért ha valaki ellen támad a hatalmasságnak: az Isten rendelésének támad ellene; akik pedig ellene támadnak, ő maguk büntetést szereznek maguknak. (Rom. XIII. 1. 2.)

6. Azt ajánlanám elébb öcsém, hogy költözzetek ki a magyar hazából, s némettel, tóttal, hollandussal alkossatok egy *baptista országot.* Hogy jobb kedved legyen hozzá, azt is elmondom, hogy milyen forma lenne az a baptista ország. Történt pedig a reformáczió első éveiben, hogy Németország westfaliai tartományának Münster nevü városában, Mathys János pékmester és Bockelson János szabómesterhez hiveket toborzottak az ujrakeresztelkedési eszméknek. A viszonyok olyan szerencsések voltak, hogy számuk tetemesen megszaporodott és kezükbe keritették a város vezetését. Megalakult tehát, az első anabaptista állam. Első dolga az volt a két királynak, hogy a más vallásu keresztyén hiveket mind kiüzték a városból, és hiveikből megalakitották a 12 tagból álló városi tanácsot. Most következett a berendezkedés, törvényhozás. A templomokból kihányták a képeket, orgonát, harangokat. Csupán a biblia maradt meg. A bünösökre nézve — hiába voltak szentek, mert ilyenek is akadtak — szigoru rendszabályokat hoztak be. Életbe léptették — az első keresztyének példájára, a vagyon közösséget, és a szaporodásra való tekintettel, a soknejüséget. Mathyse szép özvegyét — maga a város ostromában elesvén — elveszi Bockelson János, ki most magát az egész föld királyának kiáltatja ki és udvaronczokkal, udvarhölgyekkel teljes királyi háztartást állit be. Foly a mulatság a szentek birodalmában éjjel és nappal . . .

És mi lett ennek a vége? A királyi palotában folyó kicsapongás és a nép dologtalan, léha, erkölcstelen élete koldusbotra juttatja az egész várost. Éhség és döghalál ostromolja most már belülről a várost, mig kivülről egy, baptista szent árulása folytán, a fejedelem seregei szorongatják. A csata elveszett. Münster elesett. Szabó mesterből lett királyuramat minisztereivel együtt elfogták; testüket tüzes harapófogóval halálra csipdesve, vas galiczkába zárták és a város egyik tornyára függesztették. Ez a háboru, a két részről 100 ezer ember életébe került. Ilyen szomoru sorsra vezetett a baptista királyság.

(Folyt. köv.)

zát és minden kincseit.« Ha a hatalmas királynak kötelessége volt ezt megtenni, nekünk is feladatunk igy vagyonunkkal is gondoskodnunk hátramaradottainkról. De ebben a gondoskodásban nem szabad hamisságnak lenni.

Hamisság az, ha vagyonunkat mások megkárositásával gyüjtjük, ha azt a hasznot, mi mást illetne, magunkhoz ragadjuk, ha mást — nem folytatom tovább! — lehet látni ezer esetben mindennap. Erre mondja az irás: »nem használnak«. Sokat mond ez a két szó. Másként ugy is mondhatni: »Ebül szerzett, ebül vész.« Nincsen semmi látatja, mert mint a tüz, mindent — mihez hozzáér — megéget. Ez az, hogy elrontja először a lelket. Már a dolog, hogy hamissággal szerzett valaki valamit: lélekromlottság. S ezt szaporitani, meg nevelni — szintén hamissággal — a lélek-nek még nagyobb elromlása. Hogy aztán az elromlott lélek milyen lehet, arra igen szépen megfelel Pál apostol, mikor elmondja, hogy a romlott lélek a test szerint cselekszik, és cselekszik bálványimádást, büvölést-bájolást, versengést, irigységet, haragot, patvarkodást, viszszavonást, pártütést, gyülölséget, gyilkosságot, részegséget, dobzódást és ezekhez hasonlókat. Hát bizony ez nem használ.

De ez csak külső látszatja a hamisságnak, hogy belől a lélekben mi van, azt talán csak az tudná mondani, ha elmerné, kiben már lakozott az a nagy gyötrelem, izgalom, félés, aggodalom, ha arra gondolt, hogy egyszer számolnia kell komolyan mindenről, amit cselekedett. És kérdezhetné akárki, hogy miért van ugy, hogy hamissággal gyüjtik még most is nagyon sokan a vagyont? Erre mást felelni nem lehet, mint azt, hogy az ember nem gondolja meg a hamisság elkövetésekor a végét a dolognak, nem pillant be a lélek sötétségébe, hogy megijedjen attól a nagy mélységtől, mely megsemmisüléssel fenyeget mindent, ha egyszer a bün karjaiba dobta magát az ember.

Az ilyen bünös állapot, halál az életben is. Hiába él az ember, ha halott a lélek. Ez mélységes nagy bölcsesség. Hiába süt a nap ha nincs mit életre keltsen, senki sem tud róla; hiába beszélnek igazságról és életről, ha a meghalt lélek nem érzi az éltető nap sugarait. S az élet napja mireánk az, ki elmondotta, hogy »én vagyok az igazság«. (Ján. 14. 6.) Ha mi a tőle tanult igazsággal, mely méltányosságot, készséget hirdet egészen az önfeláldozásig azzal szaporitjuk vagyonunkat, akkor igazak leszünk. Az igaz sátora megvirágzik, az Ur eltartja az igazakat, hogy legyen örökségük a föld, világosság támad az igazaknak és igazságszivü embernek vigasság, az Ur felmenti őket az itélet alól. Az igaz igy is elkerüli a halált, hogy beteljesedjék az igéret: »az igazság megszabadit a halálból.«

Legyen előttünk, most különösen, mikor minden reményünk, bekerül a mi házainkhoz ez a szépintelem: »Nem használnak a gonoszsággal gyüjtött kincsek; de az igazság megszabadit a halálból.«

Csváth Lajos.

Hazai krónika.

— 1903. nov. 12. —

Országgyülés. A Tisza miniszterium *nov. 4-én* jelent meg elsőbben a képviselőházban. Ez alkalommal csupán a királyi kéziratot olvashatták fel, mert a néppárt olyan tüntetést rendezett Apponyi mellett, hogy Tisza nem mondhatta el a programm beszédét. Azt sajnálták a néppártiak, hogy Apponyi miért mondott le. Vagy ha már le kellett mondania, miért nem lett miniszter? Apponyi maga kijelentette, hogy a saját jó szántából mondott le, mert érezte, hogy mint elnök igen nagy mérvü pártállást foglalt el, a mi nem szabad az elnöknek. Daniel Gábor elnököt is megtámadta s néppárt, hogy nem járt el szabályszerüen a királyi kézirat tudomásulvételénél. Ezzel az ülés véget ért. *Nov. 5-én* a fölött folyt még a vita, hogy tudomásul vegyék-e az Apponyi lemondását vagy ne? Előbb azonban Dániel Gábor alelnök feltette még egyszer a kérdést — mert az előző napi nagy lármában sokan nem hallották — hogy tudomásul veszi-e a Ház a miniszterium kinevezését. Most már szabályszerüen is tudomásul vették. — *November 6-án* a néppárt egyszerre csak meg csendesett és Tisza elmondotta programmbeszédét. Hire járt, hogy a trónörökös Zicsi Jánost a néppárt elnökét Bécsbe hivatta, de hogy mit beszéltek: azt ketten tudják. Tisza mindenekelőtt arra figyelmeztette a nemzetet, hogy a koronás királylyal a jóviszonyt nem szabad megbontani. Katonai téren, az egy szolgálati nyelven kivül, mindent megkap a nemzet és ezzel megveti az önálló magyar hadsereg alapját. A nemzetiségekkel jó békességet akar fenntartani. És bár az ország pénzügyi helyzete nem valami kedvező, még is azt igéri, hogy a tisztviselők fizetését rendezi. De nemcsak az állami tisztviselőkét, hanem a megyei tisztviselőkét is. A felekezeti tanitók fizetését szintén egyenlővé akarja tenni az állami tanitókéval, mert ezek is fontos, nemzeti szempontból éppen igen alapos munkát végeznek.

LUKÁCS LÁSZLÓ

Az 1848. XX. t.-czikkre nézve szóról-szóra ezeket mondotta: »A két testvér protestáns egyház élén álló illetékes testület, éppen most foglalkozik azon konkrét javaslatok kidolgozásával, a melyekkel az 1848. évi XX-ik törvényczikk végrehajtása czimén fog az államhoz fordulni. Én ugy gondolom, a kormány helyesen jár el akkor, ha mindenekelőtt bevárja ezen egyházi tényező javaslatait s azokra nézve igyekszik velük egyet-

értő megállapodásra jutni. Legyen a t. Ház róla meggyőződve, hogy a kormányt a maga állásfoglalásában egyfelől az összes bevett vallásfelekezetek iránti teljes jóakarat, másfelől az állam pénzügyi helyzetére való köteles tekintet korlátai között azon óhaj is vezeti, hogy ezen függő kérdések az 1848. XX. t.-czikk szellemében lehetőleg közmegnyugvással nyerjenek megoldást. Ez az első kormány, mely ezen törvényczikk végrehajtását programmjába felvette. Reánk nézve tehát igen fontos a Tisza miniszterium élete. A miniszterelnök programmja, mely kiterjedt a kormányzás minden ágazatára, igen jó benyomást tett a Házra. A többi párt már le is szerelt, csak az Ugron és a néppárt küzd ellene. Mikszáth Kálmán azt irja Tiszáról: »Nagy gondok, roppant feladatok várnak rá, sok küzdelem, a sötétség összes szörnyei megmozdulnak . . . Hanem talán ébren lesz a liberális világ is és észre veszi, komoly fontolóra veszi, hogy *az utolsó gyertyaszál világit«* *Nov. 7-én* elnöknek *Perczel* Dezsőt, alelnöknek *Jakabffy* Imrét választották meg. Tisza programmjához *Kosszuth* Ferencz szólott elsőbben. Azt kérdi, hogy mikor és miképpen akarják a magyar tisztképzést keresztül vinni; micsoda tárgyakat tanitanak magyarul, mert ettől függ minden. Azt ajánlja, hogy a népiskolák utján kell a magyarságnak tért foglalni. A magyar nép már nem birja a terheket. Könnyiteni kell rajta az adók leszállitásával. Ha ezt megteszi a kormány, meg erősiti a nemzetet. *Nov. 9-én* Tisza István válaszolt Kossuthnak és azt mondta, hogy amit Kossuth kiván, azt a kormány is akarja, ha nem is adhat most a részletekről kész tervet. Tisza beszédével az ülés véget ért. *Nov. 10-én* az egyes bizottságokba tagokat választottak. A vita foly a miniszterelnök programmja felett.

A Kossuth párt Tisza programja fölött tartott értekezletén kimondotta, hogy nem határoz az obstrukczió tovább folytatására nézve. Ki akar obstruál, ki nem akar, elhagyja. Kossuth Ferencz maga kijelentette, hogy ő az obstrukczióért *a felelősséget nem vállalja.* Az ő jelszava ez: a haza minden előtt!

Az Ugron párt, a néppárt és a Kossuth párt elégedetlen tagjai kimondották, hogy tovább folytatják az obstrukcziót. Számszerint 47 vannak.

Egyházi élet.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyülése.

Kolozsvárt, a theologia disztermében nov. 7-én és következő napjain tartotta meg az erd. ev. ref. egyházkerület közgyülését Bánffy Dezső báró főgondnok elnöklete alatt. A gyülést d. e. 10 órakor a theol. énekkara nyitotta meg, mely után a szószékről Dr. Bartók György püspök tartott magas szárnyalásu imát. Az Igazgató Tanács jelentése után kerületünk fáradhatatlan püspök jelentése következett, melyből kiemeljük a következő részeket: A kegyes adományokból, amiket a hivek hoztak az Ur oltárára, befolyt egy év alatt 130.137 kor., 7126 koronával több, mint a mult évben. Kolozsvár templom épitésre 7906 koronát gyüjtött. Legnagyobb eredményt 13636 koronát az enyedi egyházmegye mutathat fel. A jelentés kiterjed a Darányi Ignácz miniszter által létesitett telepitésekre, amelyeknek templommal leendő ellátására mindent megtett a főpásztor. A szeretet házra a gyüjtés nagyon szép eredménynyel jár. Ha a gyüjtés ily sikerrel foly, nemsokára megépitik a ref. felsőbb leányiskolát. A hit és erkölcsi élet az egyházakban kedvező. Kilencz uj templom szenteltetett fel egész év alatt. A nemzetiségi területeken lakott egyházközségekben olyan ref. hivek is vannak, akik magyarul beszélni nem tudnak.

Sajnálkozva mutat e körülményre, melynél az állam követett el mulasztásokat. Másfelől a lelkészek mulasztásait is megvilágitja ezen a téren. Szeretettel kéri az espereseket, hogy e téren a legnagyobb ellenőrzést fejtsék ki. A püspöki vizsgálat részletes ismertetésénél felemliti azok neveit, akik mint pártfogók buzgólkodnak a hivek köréből az egyház ügyének elővitele körül. Jellemző és örvendetes körülmény az, hogy a hazarészben a különböző vallásfelekezetek a legjobb viszonyban vannak a ref. egyházakkal. Igen sok helyen katholikus hivek igyekeznek magyarsági érdekből istápolni a ref. egyházat és templomot. Az egyházi értekezletek igen szép eredménynyel indultak meg mindenfelé. Ennek lapja a »Vasárnap« czimü egyházi lap fontos missziót tölt be a hivek összekapcsolása körül. A népmozgalmi adatokról megemlékezve felemliti, hogy az egyházkerületben 428 ezer 212 lélek van, mely 60—90 ezer családot képez. Az év folyamán meghalt 10 ezer lélek. 3332 a születések halálozások között a szaporodás A törvénytelen gyermekek száma 11132

A vadházasságok is nagy számmal jelentkeznek. Ezek leginkább udvarhelyi, kolozs-kalotai és a marosi egyházmegyékben észlelhetők. Az egyházba 13-al több lépett át, mint amennyi kilépés történt. A házasságkötésnél 15-tel több reversalist adtak az idén a r. k. egyháznak, mint más évben. Házasságkötésnél ez évben is többen nem vették az egyházi áldást igénybe. E körülményre felhivja a lelkészek figyelmét. Az anabaptizmus, nazarenismus elterjedését is felemliti, mely különösen Kalotaszeg vidékén lépett fel. E szellemi járványok rendre megszünnek, ha a lelkészek kötelességeiket gonddal fogják teljesiteni. A halottakról is a megilletődés hangján emlékezett meg. Az év folyamán 13 lelkész hunyt el. A halálozások következtében kilencz egyházközségben üresedett meg a lelkészi állás. Ezenkivül 50 lelkészi állás van betöltetlen. Reméli, hogy pár év alatt ezeket is betöltheti. Az anyagi egyensuly helyreállitása nehéz feladat, mert az élet uj szükségletet teremt. Reméli, hogy az államsegély ezen segiteni fog. Több részletre kiterjedő beszámolója után a püspök gazdag és tartalmas jelentését éljenzés mellett vették tudomásul. A püspöki jelentés után a gondnoki és tanári állások betöltése ügyében hozott a gyülés határozatokat. Novemb. 8-án 10 órakor a belfarkas-utczai templomban az istentisztelet vette kezdetét, mely alatt 13 papot

avattak fel. Jancsó Lajos marosujvári pap és esperes mondott igen szép beszédet, melyet a jelen volt nagyszámu hivek áhitattal hallgattak. Dr. Bartók György püspök mondotta a felszentelő imát, amelynek végeztével a kibocsátás következett. — Nov. 9-én több fontos ügy letárgyalása után kimondották azt is, hogy a püspöki vizsgálat alatt álló egyházakat végleg bekebelezik az egyházmegyékbe. A gyülés e napon véget is ért.

A nők, mint kántorok. Kaptuk a következő levelet: »Tisztelt szerkesztő ur! Én e kedves hirlapnak (Vasárnap) ugyan előfizetője nem vagyok,* mert ugyanis községünkbe jár, de ahogy megérkezik, én vagyok az eiső, aki e kedves kis lap czimszalagát leszakitom, és sorai tartalmát elolvasom. Legyen szabad tehát a t. szerkesztő ur engedelméből, egy megjegyzést egy pár sorban irnom, azt hiszem, minden egyház papjának jár,** épp azért, mert az ő kezeikbe megy a Vasárnap; szükséges az alábbiakat sorolnom: A női kántorság szóbakerült a székelyudvarhelyi egyházmegye gyülésén, ez helyes, de én magam is nagytiszteletü Menyhárt András volt esperesünk véleményén volnék, aki ellene szólott. Az én véleményem is az, hogy nő kántor nem lehet, nem azért ugyan, hogy ne tudna megfelelni, mert ugyanis lehet ő jó orgonista, lehet jó és szép énekes s tultehet bármelyik férfi kántoron, de én mint nő, véleményem szerint nem találom helyesnek. Más hivatalt igen bármifélét viselhet, de papit, kántorit nem, mert ennek a nő, természeténél fogva, sokszor nem felelhet meg.« Tisztelettel *Több nőbarát.*

Templom szentelés. A m. kir. földmivelésügyi miniszter által épittetett *nagy-sármási* ref. templomot nov. 15-én szenteli fel dr. *Bartók* György püspök. Az ünnepélyes Istentisztelet sorrendje a következő: 1. Invocatio. I. dicséret. 2. Templomszentelési ének. CCXVIII. 1—2. vers. 3. Előima, mondja Sófalvy Károly egyházmegyei főjegyző. 4. Közének. XIII. dicséret 5. Ünnepi beszéd, mondja nt. Kenessey Béla egyházkerületi főjegyző, theol. tanár. 6. Közének, énekli a helybeli dalárda. 7, Fölszentelő ima, mondja főtiszteletü és méltóságos dr. Bartók György püspök. 8. Ének az egyház felvirágzásáért. CLXXII. dicsécséret 7-ik vers. 9. Keresztel: Kovács József v.-kamarási lelkész. 10. Esket Szász Béla m.-décsei lelkész 11. Urvacsorai ágendát mond: nagyt. Nagy Károly theolog. tanár. Urvacsora osztásban segédkeznek: Lőrincz János b.-váraljai, Péterfi Károly p.-kamarási, Nagy Albert mocsi lelkészek. 12. A templomépités történetét ismerteti és záró imát mond Dobay Lajos helybeli lelkész. 13. Hymnust énekli a gyülekezet. 14. Kijövőre ének a XV. dicséret 3. 4. 5. vers.

* Pedig nagy szükség volna az anyagi pártolásra is. Szerk.

** Sajnos, nem jár. Szerk.

Leszállt a nap . . .

Leszállt a nap,
Beállt az est,
Nyugalmat kap
A fáradt test.
Ki naphosszat
Munkálkodott,
Az alkonyatu
Nyugtot adott.
Az Istennek
Adok hálát,
Köszönöm meg
Nagy áldását,
Hogy megérni
Engedte hát
A test éji
Nyugodalmát.
S éjszakára
Csak azt esdem,
Hogy költse fel
Virradtára
A reggellel:
Ujult testem!

H. Szántó István.

Kegyesség utja.

Krisztus Urunk keserves kinjai a kertben.

Egy izben megkérdezték Luthert asztal-közben, Krisztusnak a kertben kiállott nagy keserves kinjairól. Ekkor mondá Luther dr.: »Ember nem is tudja és el sem gondolhatja, miféle kinok voltak azok; ha mi nékünk kellene kiállanunk, belehalnánk. Tudjátok, hogy sok ember meghalt búskomorságban. Ockolampadius és Carolstadius igy haltak meg. Mert Ockolampadius azt gondolta: »Ime mily gyászos vége lett Zwinglinek! Mi szentség dolgában összeakasztottunk.«

Hasonlókép halálra busulta magát Carolstadius is; mert ő három nappal előbb miatta, hogy meghalt, a baseli templomban az ő székébe, ahol szokott állani, egy nagy magas férfiu lépett, oda állt és végig hallgatta a prédikácziót. Akik ugyanazon a helyen állottak, semmit sem láttak, hanem minthogy Carolstadius nem ült benne, azt gondolták, hogy a szék üres; ámde a többiek mindannyian látták a templomban azt a nagy férfiut a székben. Mikor ezt Carolstadius észrevette, földrevetette magát és keservében meghalt. Mert a szivfájdalom maga a halál. Ha bármely ember oly szorongást és inséget érezne, mint a mint Krisztus érzett, ép ésszel ezt el nem lehetne viselni; lelkének és testének egymástól el kellene szakadni. Ez egyedül Krisztusnak volt lehetséges, azért nagy küzdésbe is került.«

Krisztust nem lehet kitanulni.

Krisztus képzelhetetlen, senki ki nem tanulhatja életében, hogy igazán megértse, hogy ő mi és hogy kicsoda; mert ő Isten. Én a magam érzéseit, indulatait és gondolatait ki nem mondhatom, hát hogy beszélnék Krisztus magasztosságáról?

Hogy kell Krisztust felfogni?

»A Krisztus Urunkról szóló történeteket háromfélekép kell felfogni. Először mint történetet, másodszor mint ajándékot és adományt; harmadszor mint példát és élőképet, amelyben hinni és amelyet követni kell. Ilyen történetek a hitnek és hitetlenségnek hatalmas és erős példái.«

Mai képünkhöz.

Hogy az ország kiszabadult a sulyos váltságból, jobban mondva, hogy a király a szabadelvüpárt programmját elfogadta: abban igen nagy érdeme van *Lukács* Lászlónak. Őt bizta meg ugyanis a király a békés kibontakozás közvetitésével s ez sikerült is neki. Bánffy alatt, 1895-ben lett pénzügyminiszter, s azóta mindenik miniszterelnök megtartotta. Tagja a Tisza miniszteriumnak is. Lukács erdélyi ember, Zalathnán 1850-ben született.

Vegyes hirek.

A református theologia hangversenye. Vasárnap nov. 8-án este tartatott meg a theologiai hangverseny a Farkas-utczai kollegium tágas tornacsarnokában. A termet a vidéki papság és a helyi nagyszámu érdeklődő közönség töltötte meg. A hangverseny első és utolsó pontját a m. kir. 21. honvédkerületi zenekar szolgáltatta. Mindkét szám dicséretére válik a karmesternek és dalszerzőnek Borsay Samunak, kit a közönség lelkes tapsviharral üdvözölt. Kacsó Lajos igen hatásosan adta elő Felszegi Dezső, a kitünő lirikusnak »Gyónás« czimü szép köiteményét. A theologia énekkara is kétszámot töltött be, mind a kettővel bebizonyitván erős fegyelmezettségét. Jó izzü, magyar humorral telitett felolvasást tartott Fogarasi Albert. Most a közönség figyelmét két viruló leány kötötte le: Török Anna és Tattiás Margit. Török Annuska igen finoman, szinesárnyalattal énekelt pár magyar dalt. Annyi tüzes érzést vitt be a busongó magyar dalokba, hogy a közönség nem tudott betelni vele. Ráadásul az »Őszi Rózsát« énekelte el könnyfakasztó bánatossággal. A szivbe lopózó dalokat Tattiás Margit kisérte zongorán. Sebesi Endre theologus a hires »Tót tánczmester«-t mutatta be öiletes, ügyes előadásban. A közönség perczekig tapsolta előadását. Jórend Jolán »Ilorát« szavalta nagyon szépen, bensőséggel. A hangverseny anyagilag is szépen jövedelmezett.

Tavasz Letenyén. Letenyén az alma-, cseresznye- és megyfa több helyütt a legszebben virágzik.

Lónyay Stefania grófnő állapotáról aggasztó hireket irnak az ujságok; már régóta betegeskedik és baját komolynak mondják.

Berlinben a mult héten halt meg Momsen Tivadar német történet iró. Temetésén megjelent az egész királyi család és a gyászoló közönséggel együtt kisérte a koporsót. Ez is mutatja, hogy milyen nagy fia volt a német nemzetnek Momsen.

Veres Pálné emlékünnep. Veres Pálné tudvalevőleg egyike volt azoknak a magyar nőknek, kik a magyar nőnevelés érdekében sikra szállottak. A hálás utódok most szobrot akarnak állitani Veres Pálnénak. E végett országszerte foly a gyüjtés. Legutóbb Bánffy-Hunyadon Gyarmathy Zsigáné rendezett egy nagy szabásu estélyt, mely a szép czélra ezer koronát jözedelmezett.

A király szölőkertje. A ménesi szőlőkertekben nagy vigyázattal szedik a szőlőt a királyi konyha részére. Naponta két kilogramm szőlőt küldenek a ménesi szőlőkertből Bécsbe, amely a király asztalára kerül. A szőlőküldemények egész télen át tartanak és hogy a szőlő rendeltetési helyére friss állapotban érkezzék meg, a szőlőfürtöket levelével együtt faszénnel bélelt ládikába csomagolják, hogy ily módon a külső behatásoktól, mint megasszástól, elromlástól megóvják. Ő felsége a király nagyon szereti a szőlőt, kiváltképpen pedig a ménesi rózsaszőlőt.

A Ludovika-Akadémia uj parancsnokává a honvédelmi miniszterré kinevezett Nyiry Sándor vezérőrnagy helyébe Pávai Vajna Béla vezérőrnagyot, a szegedi honvéd-dandár parancsnokát, nevezik ki. Vajnát általában ugy emlegetik, mint egy kiváló katonai és humánus müveltséggel biró ferfiut.

A födcsuszamlás áldozata. Tolmács zalamegyei községben e hó 4-én Tóth Irma 17 éves polgárleányt édes anyja a közelfekvő szakadékhoz meszelni való földért küldte. Mig a leány földet akart szedni, földcsuszamlás történt, amely maga alá temette a fiatal leányt, kit a föld alól holtan huztak ki. Az efféle baj másutt is megtörténhetik. Jó lesz azért vigyázni!

Budapesten a vámháztéri alsó rakodó parton hajtott végig Kraminger Rudolf nevü kocsis. Lovai egyszerre valamitől megvadultak és a rakpartról a Dunába rohantak. Óriási riadalom támadt a parton, vásárcsarnoki szolgák és hajósok a veszedelemben levő kocsis megmentésére siettek, a kit a kocsival és lovaival együtt sikerült kihuzniok a vizből. Kraminger azonban esés közben annyira összezüzta magát, hogy a mentők a Rókuskorházba szállitották.

A tüdővészesekért. Magyarországon évente 70 000 ember pusztul el tüdővészben. Budapesten most a József főherczeg védnökségével alakult »Alföldi Sanatorium« gazdag karácsoni vásárt rendez egy, a tüdőbetegek számára épitendő menhely javára.

Szerencsétlenség egy nászmeneten. Majd nem végretessé válható szerencsétlenség történt a biharmegyei Szalárd községben. Guttmann Ignácz, tiszttartó cselédje lakodalmát tartotta, a mikor gazdája leányát, Gizellát kérte fel nyoszoló lánynak, aki a kérésnek engedett. Mikor a nászmenet a községházára indult, a legények régi magyar szokás szerint pisztolyaikkal lövöldözni kezdtek. Egyik legény a közeli ház falába lőtt, melyről a golyó visszapattanva Guttman Gizella lábába furódott. A leány a nagy ijedségtől összeesett. A megrémült násznép orvosért futott, aki megállapitotta, hogy komolyabb sérülés nem történt. A vigyázatlan legényt letartóztatták. Bizony jó volna már véget vetni az efféle lövőldözésnek, melynek annyi áldozata esett már. Éppen ilyen rossz szokás az is, hogy némely helytt a lakadalmi menet tagjai a legcsunyább szavakat kiabálják. Vajjon a magyar ember nem tuda szépen és illedelmesen mulatni?!

Nyomatott Becsek D. Fia könyvnyomdájában, Székelyudvarhelytt.